

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИВАЛЬНОГО ЦЕНТРУ

Вікторчук Наталія

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Трансформації в українському суспільстві пов'язані з повномасштабною війною, призвели до потреби модернізації змісту дошкільної освіти в Україні відповідно до законів «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» та Базового компоненту дошкільної освіти. Для безпеки учасників освітнього процесу було впроваджено особистісно-орієнтовану модель освіти, яка передбачає створення сприятливого середовища. Це включає комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, оздоровчих, ергономічних та естетичних умов для організації повсякденного життя дітей [4, с. 90].

Важливими завданням розвивального центру є вдосконалення педагогічного процесу та компетентності вихователів для створення умов безпечного середовища. У Законі України «Про освіту» № 1658-IX від 15.07.2021 було доповнено частину першу статті пунктом 2.1 про безпечне освітнє середовище. Згідно з цим законом, безпечне освітнє середовище – це відповідні умови, що забезпечують безпеку та здоров'я учасників освітнього процесу, а також сприяють їхньому фізичному, психічному та соціальному розвитку [3].

Основні потреби організації безпечного середовища розвивального центру вимагає від адміністрації та вихователів дотримання ряду важливих вимог: 1. Забезпечення безпеки приміщення: адміністрація повинна регулярно проводити технічний огляд будівлі, вчасно виявляти та усувати будь-які несправності, а також забезпечувати належний ремонт та обслуговування приміщення. 2. Організація безпечного руху: педагоги повинні контролювати рух дітей у приміщенні та на території закладу, вчасно виявляти та усувати можливі загрози для безпеки. 3. Дотримання санітарних норм: адміністрація повинна забезпечувати відповідні санітарні умови у закладі, а педагоги повинні наглядати за дотриманням особистої гігієни дітей. 4. Належний контроль за харчуванням: адміністрація повинна забезпечувати якісне та безпечне харчування для дітей, а педагоги повинні контролювати процес прийому їжі та вживання її дітьми. 5. Проведення

навчань та тренінгів з безпеки: адміністрація повинна організувати навчання та тренінги для педагогів з питань безпеки дітей, а також підвищувати свідомість батьків щодо безпеки у дошкільному закладі [1, с. 40-45].

Особливе значення діяльність вихователя у створенні безпечного середовища набула після повномасштабного вторгнення на територію України. У дошкільному розвиваючому центрі вихователь виступає як опора та підтримка для дітей, які можуть бути психологічно вразливими та відчувати стрес через воєнні події. Вихователь повинен мати навички роботи з дітьми в стресових ситуаціях, вміння заспокоювати їх, створювати безпечну та спокійну атмосферу. Важливо виявляти розуміння та емпатію до емоцій дітей, допомагати їм виражати свої почуття та впоратися зі страхом. Вихователь повинен забезпечувати безпеку дітей у центрі, враховуючи можливі ризики війни. Важливо мати план евакуації та знати, як діяти у випадку небезпеки. Вихователь має демонструвати стійкість, відповідальність та навчити дітей основам безпеки та захисту. Навіть у складних умовах вихователь повинен продовжувати забезпечувати якісну освіту та розвиток дітей. Важливо використовувати творчі методи та підходи, які допоможуть дітям зберегти позитивний настрій та розвиватися навіть у стресових умовах. Співпраця вихователів з батьками дітей допоможуть краще забезпечити психологічний комфорт дітей, дізнатися їхні потреби та проблеми. Вихователь може надавати поради батькам щодо роботи з дітьми в умовах війни, сприяти обміну інформацією та підтримувати взаємодію між сім'ями. Усі ці аспекти підкреслюють важливість ролі вихователя у дошкільному розвиваючому центрі під час війни, коли діти потребують особливої уваги, підтримки та захисту [5, с. 58-60].

Відповідно до зазначених потреб безпечного середовища формуються певні педагогічні умови до вихователів дітей дошкільного віку розвиваючого центру:

1. Знання правил безпеки: вихователі повинні мати глибокі знання про правила безпеки, які стосуються дітей, та вміння їх застосовувати в практичній діяльності;

2. Вміння передавати знання дітям: вихователі повинні бути вмілими комунікаторами, які можуть ефективно пояснювати дітям правила безпеки та виховувати у них свідоме ставлення до власного здоров'я;

3. Вміння працювати в команді: формування безпечного середовища вимагає співпраці всіх працівників розвивального центру. Вихователі повинні бути готові співпрацювати з колегами, батьками та іншими учасниками процесу виховання;

4.Вміння реагувати на небезпечні ситуації: вихователі повинні бути готові вчасно реагувати на небезпечні ситуації, вживати необхідні заходи для запобігання травм та негараздів;

5.Вміння організовувати розважальні та навчальні заходи: важливо, щоб вихователі створювали цікаві та безпечні умови для гри та навчання дітей, де вони могли б вільно розвиватися та вчитися.

Діти дошкільного віку потребують особливої уваги та підтримки, оскільки їхні вікові особливості не дозволяють їм самостійно забезпечити свій захист. Вони є психологічно вразливими, чутливими до впливу насильства, страхів, агресії та тривожності. Важливо створити для них безпечне та підтримуюче середовище, де вони зможуть вільно розвиватися, відчувати себе захищеними та підтриманими у своїх потребах і емоціях. Загальна вимога до вихователів полягає в тому, щоб вони були відповідальними, уважними та дбайливими, здатними забезпечити безпеку та добробут дітей у розвивальному центрі. Педагогічна діяльність вихователів має будуватися на положеннях, які передбачають забезпечення безпеки дітей, вчасно реагувати на небезпечні ситуації та запобігати можливим травмам або негараздам. Завдяки навичкам безпеки життєдіяльності вихователі допомагають формувати у дітей свідоме ставлення до власного здоров'я та безпеки, відповідальності за свої дії; навчають уникати ризикованих ситуацій. Безпечні умови сприяють щоб діти могли вільно виражати себе, досліджувати світ навколо себе та розвивати свої здібності. Вихователі створюють умови для творчого розвитку дітей, де вони можуть вільно вибирати та діяти [2, с. 174-176].

У діяльності вихователя для створення безпечного середовищі, важливе місце займають професійні навички, а саме:

– організаційна компетентність, яка включає в себе здатність ефективно організовувати роботу з дітьми, батьками та колегами. Це включає уміння планувати та проводити розвиваючі заняття, ефективно управляти часом, ресурсами та іншими аспектами роботи. Важливо мати навички комунікації, співпраці та вміння працювати в команді;

– оцінювально-аналітична компетентність включає в себе здатність аналізувати та оцінювати розвиток дітей, виявляти їхні потреби та можливості. Вихователь повинен вміти визначати ефективні методи та підходи до роботи з кожною дитиною, враховуючи її індивідуальні особливості;

– морально-етична компетентність передбачає дотримання вихователем високих моральних та етичних стандартів у взаємодії з дітьми, батьками та колегами. Важливо проявляти повагу, толерантність, відкритість та чесність у всіх взаємодіях, дотримуватися принципів справедливості та доброчесності;

– психоемоційна компетентність включає в себе здатність вихователя розуміти та керувати своїми власними емоціями, а також вміння сприяти психологічному комфорту та емоційному розвитку дітей. Важливо мати навички емоційного інтелекту, вміти підтримувати позитивну атмосферу та відповідати на потреби дітей у психологічній підтримці.

Професійна діяльність вихователя дошкільного розвиваючого центру включає в себе широкий спектр обов'язків і відповідальностей, спрямованих на всебічний розвиток дітей дошкільного віку. Основні аспекти цієї діяльності включають організаційну, навчальну та профілактично-методичну форми роботи. До організаційної форми входить: – розробка та впровадження планів та програм безпеки, які враховують вікові та індивідуальні особливості дітей; – організація безпеки в приміщенні та на території закладу, включаючи регулярні перевірки устаткування та евакуаційні плани; – співпраця з батьками для підвищення усвідомлення їхньої ролі в забезпеченні безпеки дітей. До навчальні форми роботи включають: – проведення навчань та тренінгів для дітей щодо правил безпеки вдома, на вулиці та в інших ситуаціях. – використання ігрових методів для навчання дітей безпечному поведінці. – організація тематичних заходів та лекцій для дітей та їх батьків на тему безпеки. Профілактично-методичні форми роботи вимагають: – проведення регулярних оглядів приміщень та обладнання для виявлення потенційних небезпек. – розробка і впровадження методичних матеріалів для вихователів та батьків з питань безпеки дітей. – співпраця з медичними працівниками та іншими спеціалістами для підтримки фізичного та психологічного здоров'я дітей.

Для створення безпечного освітнього середовища, яке відповідає сучасним соціокультурним умовам, важливо мати вихователів, які не лише активні та компетентні у своїй роботі, але й відзначаються своєю креативністю, вміють критично мислити, готові до впровадження педагогічних інновацій та генерування нових ідей для підвищення ефективності безпеки розвивального центру. Важливо, щоб вихователі були завжди уважні, відповідальні та готові до дії в разі виникнення небезпечних ситуацій, що допоможе забезпечити безпеку та добробут дітей у розвивальному центрі. Вихователь дошкільного розвиваючого центру відповідає за створення сприятливих умов для розвитку дітей, їхнє фізичне, емоційне та інтелектуальне зростання, а також сприяє партнерству з батьками та іншими учасниками виховного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпека і здоров'я учасників освітнього процесу в умовах сьогодення: зб. наук. статей VI Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції (16.11.2023) / за заг. ред. В. М. Успенської. Суми: ФОП Цьома С.П., 2023. 438 с.

2. Вінарчук Н. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 45. Том 1. С. 173-177
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1658-20#Text>
4. Косенчук О. Г., Стягунова О. О. Безпека освітнього простору закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2023. № 1 (105). С. 90-101
5. Міняйло А. В., Меркулова, Н. В. Специфіка професійної діяльності вихователя у сучасному дошкільному навчальному закладі. *Еврика*. 2018. № 2 (8). С. 58-63